

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 214/21
Luksemburgā, 2021. gada 30. novembrī

Spriedums lietā C-3/20
LR Ģenerālprokuratūra

Ja kriminālprocesa virzītājs konstatē, ka darbības, attiecībā uz kurām tas veic izmeklēšanu, dalībvalsts centrālās bankas vadītājs acīmredzami nav veicis, pildot savus amata pienākumus, kriminālprocess attiecībā uz viņu var tikt turpināts, jo imunitāte pret tiesvedību nav piemērojama

Tādējādi krāpšanas, kukuļņemšanas vai nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas nodarījumi nav uzskatāmi par darbībām, ko šāds vadītājs būtu veicis, pildot savus amata pienākumus

2018. gada jūnijā Latvijas prokuratūra pret Latvijas Bankas prezidentu (turpmāk tekstā – “AB”) cēla apsūdzību par dažādiem kukuļņemšanas nodarījumiem, ko izskata Rīgas rajona tiesa (Latvija). Konkrēti, AB tiek inkriminēts tas, ka viņš ir pieņēmis divus kukuļus saistībā ar prudenciālās uzraudzības procedūru attiecībā uz kādu Latvijas banku un ir legalizējis nelikumīgi iegūtus finanšu līdzekļus, kas ir iegūti ar vienu no šiem kukuļiem.

Kā Latvijas Bankas prezidents AB, kuram pēdējais prezidenta pilnvaru termiņš beidzās 2019. gada decembrī, bija arī Eiropas Centrālās bankas (ECB) Ģenerālpadomes un Padomes loceklis.

Ņemot vērā šo specifiku, Rīgas rajona tiesa vēlas noskaidrot, vai, pamatojoties uz viņa kā ECB Ģenerālpadomes un Padomes locekļa statusu, AB var būt imunitāte, kas ir paredzēta Protokola (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā¹ 11. panta a) punktā, ar kuru Savienības ierēdņiem un pārējiem darbiniekiem ir piešķirta imunitāte pret tiesvedību attiecībā uz visām darbībām, ko viņi veikuši, pildot amata pienākumus.

Tāpēc Rīgas rajona tiesa nolēma uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu, vai un attiecīgā gadījumā – ar kādiem nosacījumiem un kādā kārtībā saskaņā ar Protokolu par privilēģijām un imunitāti dalībvalsts centrālās bankas vadītājam var tikt piešķirta imunitāte pret tiesvedību attiecībā uz kriminālprocesu, kas vērstas pret viņu.

Tiesas vērtējums

Atgādinot, ka visi dalībvalstu centrālo banku vadītāji ir ECB Ģenerālpadomes locekļi un ka to dalībvalstu centrālo banku vadītāji, kuru valūta ir euro, turklāt ir arī ECB Padomes locekļi, Tiesa, skatot lietu virspalātas sastāvā, vispirms norāda, ka Protokols par privilēģijām un imunitāti saskaņā ar tā 22. pantu ir piemērojams ECB, tās struktūru locekļiem un tās personālam. Līdz ar to šis protokols ir piemērojams dalībvalstu centrālo banku vadītājiem, ņemot vērā, ka viņi ir vismaz vienas ECB struktūras locekļi.

Šajā ziņā centrālo banku vadītājiem it īpaši var būt Protokola par privilēģijām un imunitāti 11. panta a) punktā paredzētā imunitāte pret tiesvedību attiecībā uz darbībām, ko viņi veikuši, pildot savus ECB struktūras locekļa amata pienākumus. Atbilstoši šai tiesību normai minētajiem vadītājiem šī imunitāte pret tiesvedību saglabājas arī tad, kad viņi ir beiguši pildīt amata pienākumus.

Attiecībā uz Protokola par privilēģijām un imunitāti 11. panta a) punktā paredzētās aizsardzības mērķi un tvērumu Tiesa turpinājumā uzsver, ka saskaņā ar minētā protokola 17. panta pirmo daļu

¹ Protokols (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā (OV 2016, C 202, 266. lpp., turpmāk tekstā – “Protokols par privilēģijām un imunitāti”).

imunitāte pret tiesvedību tiek piešķirta vienīgi Savienības interesēs. Šī paša protokola 17. panta otrajā daļā šis princips tiek īstenots, paredzot, ka jebkurai Savienības iestādei ir jāatceļ šī imunitāte, ja šī iestāde uzskata, ka imunitātes atcelšana nav pretrunā Savienības interesēm.

Tādējādi gadījumā, kad ECB saņem pieprasījumu atcelt centrālās bankas vadītāja imunitāti pret tiesvedību saistībā ar kādu kriminālprocesu, kas noris valstī, tikai ECB kompetencē ir izvērtēt, vai imunitātes atcelšana nav pretrunā Savienības interesēm.

Savukārt ECB un pret valsts centrālās bankas vadītāju vērsta kriminālprocesa virzītājs daļa kompetenci konstatēt, vai darbības, kuras var tikt kvalificētas par noziedzīgu nodarījumu, minētais vadītājs ir veicis, pildot ECB struktūras locekļa amata pienākumus, un vai tādēļ šīs darbības ietilpst Protokola par privilēģijām un imunitāti 11. panta a) punktā paredzētās imunitātes pret tiesvedību piemērošanas jomā.

Attiecībā uz šīs kompetences sadales kārtību Tiesa precizē, ka, ja kriminālprocesa virzītājs konstatē, ka centrālās bankas vadītājs attiecīgās darbības acīmredzami nav veicis, pildot savus ECB struktūras locekļa amata pienākumus, kriminālprocess pret viņu var tikt turpināts, jo imunitāte pret tiesvedību nav piemērojama. Tā tas ir attiecībā uz dalībvalsts centrālās bankas vadītāja izdarītajiem krāpšanas, kukuļņemšanas vai nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas nodarījumiem, kuri – saskaņā ar pieņēmumu – neietilpst Savienības ierēdņa vai cita darbinieka amata pienākumu robežās.

Turpretim, ja kādā kriminālprocesa stadijā valsts procesa virzītājs konstatē, ka konkrētais vadītājs attiecīgās darbības ir veicis, pildot savus ECB struktūras locekļa amata pienākumus, tam ir jāpieprasa imunitātes pret tiesvedību atcelšana. Ja valsts procesa virzītājam rodas šaubas par šo jautājumu, tam ir jāapspriežas ar ECB un – gadījumā, ja ECB uzskata, ka darbības ir veiktas, pildot amata pienākumus, – ir jāpieprasa šai iestādei atcelt attiecīgā vadītāja imunitāti. Šādi pieprasījumi atcelt imunitāti ir jāapmierina, ja vien nav konstatēts, ka tie ir pretrunā Savienības interesēm.

Šīs kompetenču sadales ievērošana turklāt ir pakļauta kontrolei Tiesā, kurā atbilstoši LESD 258. pantam var tikt celta prasība sakarā ar pienākumu neizpildi, ja valsts iestādes nav izpildījušas savu pienākumu apspriesties ar attiecīgo Savienības iestādi gadījumā, kad nevar saprātīgi izslēgt jebkādas šaubas par imunitātes pret tiesvedību piemērojamību. Savukārt, ja kompetentā Savienības iestāde ir atteikusi imunitātes atcelšanu, par šī atteikuma spēkā esamību Tiesai var uzdot prejudiciālu jautājumu vai pat attiecīgā dalībvalsts var celt tiešu prasību uz LESD 263. panta pamata.

Runājot par Protokola par privilēģijām un imunitāti 11. panta a) punktā paredzētās imunitātes pret tiesvedību tvērumu, Tiesa precizē, ka šāda imunitāte neliedz veikt visu kriminālvajāšanas darbību kopumu, tostarp izmeklēšanas pasākumus, pierādījumu iegūšanu un apsūdzības izsniegšanu. Tomēr, ja, sākot no valsts iestāžu veiktās izmeklēšanas stadijas un pirms lietas nodošanas tiesā, tiek konstatēts, ka Savienības ierēdnim vai darbiniekam var būt imunitāte pret tiesvedību attiecībā uz darbībām, par kurām ir sākta kriminālvajāšana, šīm iestādēm ir jāprasa attiecīgajai Savienības iestādei atcelt imunitāti. Turklāt, tā kā šī imunitāte ir tikai attiecīgajam Savienības ierēdnim vai darbiniekam saistībā ar konkrētu darbību, tā neliedz policijas vai tiesas izmeklēšanas, kas attiecas uz šādu ierēdņiem vai darbinieku, laikā iegūtos pierādījumus izmantot citos procesos, kas attiecas uz citām darbībām, kuras nav aptvertas ar imunitāti, vai kas vērsti pret trešām personām.

Visbeidzot Tiesa norāda, ka, lai gan imunitāte pret tiesvedību nav piemērojama gadījumā, kad šīs imunitātes subjekts kriminālprocesā tiek apsūdzēts par darbībām, kas nav veiktas, viņam pildot savus amata pienākumus Savienības iestādes labā, tomēr valsts procesa ļaunprātīga ierosināšana attiecībā uz darbībām, uz kurām šī imunitāte neattiecas, lai izdarītu spiedienu uz attiecīgo Savienības darbinieku, katrā ziņā būtu pretrunā LES 4. panta 3. punkta trešajā daļā paredzētajam lojālas sadarbības principam.

ATGĀDINĀJUMS. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valstu tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106